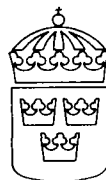

Försvarsutskottets betänkande

1987/88:13

om förstärkning av skyddet mot främmande
undervattensverksamhet (prop. 1987/88:150 bil. 8)

FöU
1987/88:13

Sammanfattning

I betänkandet behandlas de förslag beträffande förstärkning av skyddet mot främmande undervattensverksamhet som regeringen framlagt i proposition 1987/88:150 bil. 8. Vidare behandlas vissa motioner från den allmänna motionstiden som berör ubåtsskyddsfrågor samt moderata samlingspartiets partimotion med anledning av nämnda proposition.

Utskottet föreslår riksdagen att bifalla de förslag som regeringen framlägger. Enligt propositionsförslaget förstärks de planerade resurserna för en uppbyggnad av ubåtsskyddet med 125 milj. kr. per år under de kommande fyra budgetåren – således sammanlagt 500 milj. kr. för återstående delen av försvarsbeslutsperioden – samt med 200 milj. kr. för ett minröjningsfartyg.

Detta ställningstagande innebär att utskottet avstyrker moderata samlingspartiets motion i de delar denna avviker från regeringsförslaget, främst motionärernas förslag beträffande anskaffning av ytterligare två kustkorvetter av s.k. Göteborgsklass. Även övriga behandlade motioner avstyrks av utskottet.

Till betänkandet har fogats en reservation (m).

FJÄRDE HUVUDTITELN

Propositionen

I propositionen (bil. 8 s. 1–6) har regeringen – efter föredragning av statsrådet Hultström – föreslagit riksdagen att

1. godkänna den inriktning som föredragande statsrådet har förordat för att förstärka vår förmåga att upptäcka och ingripa mot undervattenskränkningar,

2. medge att planeringsramen för det militära försvaret för perioden 1988/89–1991/92 som följd härav får räknas upp med 700 milj. kr.,

3. till förslagsanslaget Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet för budgetåret 1988/89 anvisa ytterligare 21 000 000 kr.,

4. bemyndiga regeringen att medge att beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete för marinförband får läggas ut inom en kostnadsram av ytterligare 538 300 000 kr.,

5. till förslagsanslaget C 2. Marinförband: Anskaffning av materiel för budgetåret 1988/89 anvisa ytterligare 148 000 000 kr..

6. till förslagsanslaget F 7. Försvarets radioanstalt för budgetåret 1988/89 anvisa ytterligare 4 000 000 kr.,

7. bemyndiga regeringen att medge att beställningar av materiel för kustbevakningen får läggas ut inom en kostnadsram av ytterligare 7 200 000 kr.,

8. till förslagsanslaget F 19. Anskaffning av materiel för kustbevakningen anvisa ytterligare 5 000 000 kr.,

9. i övrigt ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om åtgärder mot främmande undervattenskränkningar.

Föredragande statsrådet

Bakgrund

Föredragande statsrådet, statsrådet Hulterström, erinrar inledningsvis i propositionen om att överbefälhavaren i december 1987 till regeringen rapporterade om fortsatt främmande undervattensverksamhet. Regeringen uppdrog den 7 januari 1988 åt överbefälhavaren att till den 15 februari 1988 utvärdera och redovisa vår samlade förmåga att upptäcka och möta undervattenskränkningar. I uppdraget ålades överbefälhavaren vidare att

- redovisa den nuvarande planeringen för att kunna stämma av denna mot den fortsatta uppbyggnaden av såväl personella som materiella åtgärder,
- redovisa eventuella förslag till förändringar med syfte att bl.a. prioritera system och metoder som är riktade mot att klarlägga verksamhetens omfattning, inriktning och ursprung,
- redovisa möjligheter att tidigare lägga åtgärder samt de ekonomiska konsekvenserna av förslagen,
- redovisa, om behov förelåg, andra förslag till åtgärder i syfte att hävda vår territoriella integritet, exempelvis kriterier för vapeninsatser.

Överbefälhavarens redovisning, som i enlighet med detta uppdrag lämnades i februari 1988, omfattade bl.a. en beskrivning i två steg av möjliga förbättringar av ubåtsskyddet. Det första steget, som enligt överbefälhavarens beräkning kostar sammanlagt 830 milj. kr. i investeringar och 75–100 milj. kr./år i ökade driftskostnader, innehöll kvalitativa förbättringar för att nå en balans mellan olika delar av ubåtsskyddet. I det andra steget, som beräknas kosta ytterligare 530 milj. kr. i investeringar och 15–55 milj. kr./år i drift, redovisades enligt vissa angivna operativa kriterier olika kvantitativa åtgärder för att bygga ut fasta och rörliga ubåtsskyddssystem. Beträffande möjligheterna att inom försvarsmaktens planeringsram kunna finansiera förstärkningsåtgärder anförde överbefälhavaren att en omplanering i erforderlig skala skulle medföra en inte oväsentlig förändring av 1987 års försvarsbeslut från effekt i invasionsförsvaret till effekt i fred och under neutralitet. En tidigareläggning av vissa objekt skulle dock kunna erhållas genom en omplanering av ca 40 milj. kr. I övrigt omfattade överbefälhavarens redovisning förslag rörande personalförstärkning och rörande reglerna för ingripande mot kränkande ubåtar samt ändrad dragning av de s.k. baslinjerna som utgör gränsen mellan svenskt inre vatten och det svenska territorialhavet.

Föredragande statsrådet redovisar därefter de successiva förstärkningsåtgärder som vidtagits under perioden 1980–1987 och de särskilda medelstillskott som riksdagen vid flera tillfällen givit. Han uppskattar kostnaderna för genomförda åtgärder under denna period till ca 1 miljard kronor. Han erinrar också om att ubåtsskyddet i 1987 års försvarsbeslut tillfördes 400 milj. kr. utöver vad som fanns inplanerat i den s.k. nivå 1 i överbefälhavarens programplan för perioden 1987–1992.

Förstärkningsåtgärdernas syfte

Föredragande statsrådet erinrar om tidigare uttalanden av regering och riksdag om undervattenskränkningar och skyddet häremot (prop. 1986/87:95, FöU 11. rskr. 310) och anför därefter:

Jag konstaterar att undervattenskränkningarna fortsätter trots att betydande resurser satsats på ubåtsskyddet under 1980-talet. Vår förmåga att upptäcka och ingripa mot undervattenskränkningar blir emellertid successivt bättre. Utvecklingen av förmågan har i början, helt naturligt, varit långsam, men vi kan vänta en påtaglig effekthöjning under de närmaste åren, dvs. åren 1989–1992. Det finns dock ingen som i dag kan säga vilken långsiktig varaktig förmåga som erfordras och när denna förmåga kan anses uppnådd. Successivt behövs vidtagna åtgärder ställas mot eventuella framtida kränkningar omfattning och inriktning liksom att ubåtsskyddet måste avvägas mot alla andra angelägna behov. Jag anser sålunda att en grundlig genomgång bör ske av ubåtsskyddet inför 1992 års försvarsbeslut. Erfarenheter bör då ha erhållits från det nu beslutade utbyggnadsprogrammet och från eventuella fortsatta kränkningar så att, vid behov, en ny inriktning kan beslutas.

Ubåtskränkningarna representerar ett hot mot försvarets fredsbevarande förmåga genom att de tyder på förberedelser för militära operationer mot Sverige som det nuvarande totalförsvaret har svårt att möta. Ubåtar lämpar sig t.ex. väl för en dold landsättning av sabotageenheter i en inledning av ett överraskande inlett anfall.

Jag anser mot bakgrund av de pågående kränkningarna att vissa åtgärder nu bör vidtas för att säkerställa och påskynda den uppbyggnad som fastlagts i 1987 års försvarsbeslut. Dessa insatser bör ha som främsta syfte att så snabbt som möjligt öka vår förmåga att klarlägga kränkningarnas omfattning, inriktning och ursprung. Ett annat betydelsefullt syfte är att stärka bevakningen och möjligheterna att ingripa mot kränkningar i anslutning till våra viktigaste marina basområden och längs inloppen mot Stockholm. Detta senare syfte har en direkt anknytning till behovet att förbättra vår beredskap mot sabotageaktioner, vilket också stärker invasionsförsvaret. Även en utökning av antalet minröjningsfartyg, vilka är en viktig resurs i ubåtsskyddet, medför enligt min mening en förstärkning av invasionsförsvarseffekten.

Inriktning

Som följd av vad som anförts om syftet förordar föredragande statsrådet därefter följande inriktning av de ubåtsskyddsförstärkande åtgärderna:

- Insatserna för underrättelsetjänst riktad mot främmande undervattensverksamhet förstärks.
- Den inledda utbyggnaden av den fasta bevakningen av våra viktigaste marina basområden forceras. Den fasta bevakningen av inloppen mot

Stockholm byggs ut. Möjligheterna att ingripa vid kränkningar i anslutning till dessa områden förbättras.

- Den rörliga övervakningen kompletteras med materiel för lokalisering och vapen för grunda vatten.
- En utökning av antalet minröjningsfartyg med en enhet för att bl.a. öka uthålligheten till sjöss.
- Resurserna för drift och underhåll förstärks så att fartyg och vissa förband i land kan vara bemannade i ökad utsträckning.

Med hänvisning till 1987 års försvarsbeslut understryker föredragande statsrådet dessutom vikten av att också kustbevakningen, som från den 1 juli 1988 är en egen civil myndighet inom försvarsdepartementets ansvarsområde, kan medverka i ubåtsskyddet genom samverkan med bl.a. marinen i samband med undervattenskränkningar. Han anser att det bör ankomma på myndigheterna att närmare reglera formerna för denna samverkan.

Kostnader och finansiering

Föredragande statsrådet uppger att han beräknat kostnaderna för de i propositionen föreslagna åtgärderna till 700 milj. kr. i prisläget februari 1987 under perioden 1988/89–1991/92, varav 178 milj. kr. erfordras under budgetåret 1988/89. Med hänsyn bl.a. till de obalanser som skulle uppstå till följd av en omplanering inom den militära ramen för att finansiera åtgärderna förordar han att planeringsramen för nämnda period resp. för kommande budgetår får räknas upp med dessa belopp.

Programplaneringen för perioden 1989/90–1991/92 skall därmed i enlighet med regeringens förslag genomföras med följande planeringsramar som grund (milj. kr. i pris-, löne- och växelkursläge februari 1987).

Budgetår	1989/90	1990/91	1991/92	1989/90–1991/92
Totalt	26 596	26 734	26 887	80 217
Därav för kustbevakningen	239,7	237,7	237,7	715,1

Föredragande statsrådet anger därefter konsekvenserna av ovannämnda förslag i fråga om medelsbehov och beställningsbemyndiganden för olika ändamål.

Överbefälhavarens övriga förslag

Föredragande statsrådet redovisar avslutningsvis överbefälhavarens förslag avseende en skärpning av reglerna för fredstida ingripande mot undervattenskränkningar, m.m. samt avseende personalmässig förstärkning av de rustade fartygen och förbanden. Beträffande förslagen som rör en skärpning av den s.k. IKFN-förordningen anmäler han, med hänvisning till frågans betydelse och allmänna intresse, att han ser positivt på en regeländring i princip enligt överbefälhavarens förslag när det gäller ingripanden på svenskt inre vatten. Av den sammanfattning av överbefälhavarens utredning om ubåtsskydd som biläggs propositionen framgår att överbefälhavarens förslag

härvid är att strävan bör vara att en kränkande ubåt med insats av alla vapen förhindras fortsatt verksamhet och kan identifieras samt att vapeninsatsen i detta syfte vid behov får ske med risk att ubåten sänks. Föredragande statsrådet är däremot inte berett att godta den föreslagna regelskärpningen för ingripanden på det svenska territorialhavet. Frågan om justering av de s.k. baslinjerna kräver, framhåller han, ytterligare överväganden i regeringskansliet.

FöU 1987/88:13

Motionerna

Väckta under allmänna motionstiden 1988

1987/88:Fö202 av Olof Johansson m.fl. (c) såvitt gäller yrkande 8 att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrat rapporteringssystem för ubåtsbevakningen.

1987/88:Fö408 av Eva Rydén och Elving Andersson (c) såvitt gäller yrkande 4 att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkt ubåtsskydd på västkusten.

1987/88:Fö423 av Per-Richard Molén (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att själv ta initiativ till en frivillig insamling av pengar för förstärkning av det svenska ubåtsskyddet.

1987/88:Fö430 av Per-Richard Molén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkning av försvaret i Härnösand med ett ubåtsskyddsförband.

Väckta med anledning av proposition 1987/88:150

1987/88:Fö16 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner den inriktning för att förstärka vår förmåga att upptäcka och ingripa mot undervattenskränkningar som förordas i motionen,

2. att riksdagen medger att planeringsramen för det militära försvaret för perioden 1988/89–1991/92 som följd härav räknas upp med 1 320 milj. kr.,

3. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete för marinförband får läggas ut inom en kostnadsram av ytterligare 1 362 300 000 kr.,

4. att riksdagen till förslagsanslaget Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet för budgetåret 1988/89 anvisar ytterligare 40 000 000 kr.,

5. att riksdagen till förslagsanslaget C 2. Marinförband: Anskaffning av materiel för budgetåret 1988/89 anvisar ytterligare 284 000 000 kr.

1987/88:Fi30 av Lars Werner m.fl. (vpk) såvitt gäller yrkande 23 att riksdagen avslår regeringens förslag till extra anslag för ubåtsskydd.

Utskottet vill inledningsvis, med instämmande i propositionen, understryka att ubåtsskyddet är och alltfört bör vara ett prioriterat område inom totalförsvarsplaneringen. Såsom redovisas i propositionen har under 1980-talet, mot bakgrund av konstaterade och inrapporterade undervattenskränkningar och därvid ådagalagda brister i vår ubåtsskyddsförmåga, genom successiva beslut vår förmåga att ingripa mot kränkningarna gradvis förstärkts genom åtgärder som totalt kan kostnadsuppskattas till ca 1 miljard kronor. I olika uttalanden, bl.a. i samband med 1987 års försvarsbeslut, har Sverige officiellt tillkännagivit en föresats att aldrig acceptera kränkningar av vårt lands gränser och territorium. I planeringssammanhang har uttalats att motverkan mot undervattenskränkningar bör ägnas fortsatt stark uppmärksamhet, att syftet därvid bör vara att höja risken för inträngande enheter så tydligt att ubåtoperationer inte bedöms möjliga att genomföra utan allvarliga konsekvenser, att vårt ubåtsskydd bör ha förmågan att inom vårt territorium vidta effektiva åtgärder mot främmande undervattensverksamhet i alla dess led o.s.v.

Föredragande statsrådet slår fast att ubåtskränkningarna representerar ett hot mot det svenska försvarets fredsbevarande förmåga genom att de tyder på förberedelser för militära operationer mot Sverige som det nuvarande totalförsvaret har svårt att möta. Han anför vidare att ubåtar t.ex. lämpar sig väl för en dold landsättning av sabotageenheter i en inledning av ett överraskande inlett anfall. Utskottet får i anslutning härtil understryka att undervattenskränkningar som fortsätter trots de ubåtsskyddsförstärkande åtgärder som vidtagits från svensk sida och trots gjorda politiska uttalanden utgör en påfrestning på Sveriges säkerhetspolitiska trovärdighet, detta oavsett tänkbar teoribildning om kränkningarnas motiv, karaktär och ursprung. Detta ger en allvarlig innebörd åt vad som föredragande statsrådet, utgående från överbefälhavarens rapport i december 1987, i propositionen anför om att kränkningarna fortsätter.

Föredragande statsrådet konstaterar emellertid samtidigt att vår förmåga att upptäcka och ingripa mot undervattenskränkningar successivt blir bättre. Mot bakgrund av befintlig kapacitet vid 1980-talets början är det, framhåller han, naturligt att utvecklingen av ubåtsskyddsförmågan till en början var långsam, men vi kan vänta en påtaglig effekthöjning under de närmaste åren till följd av fattade beslut och gjorda satsningar.

Utskottet instämmer i vad föredragande statsrådet därefter anför om att ingen i dag kan säga vilken långsiktig varaktig förmåga som erfordras för att möta undervattenskränkningarna och vid vilken tidpunkt denna förmåga kan anses uppnådd. Såsom föredragande statsrådet framhåller behöver vidtagna åtgärder successivt ställas mot eventuella framtida kränkningars omfattning och inriktning och ubåtsskyddsfunktionen fortlöpande avvägas mot alla andra angelägna behov i försvarsplaneringsprocessen. Det svenska totalförsvaret måste utgöra en balanserad helhet. Utskottet biträder sålunda föredragande statsrådets mening att en grundlig genomgång bör ske av ubåtsskyddet inför nästa totalförsvarsbeslut, då erfarenheter bör ha erhållits från det nu beslutade utbyggnadsprogrammet och från eventuella fortsatta

Utskottet instämmer emellertid också i vad som föredragande statsrådet anför om att de konstaterade fortsatta kränkningarna nu gör det motiverat att vidta vissa åtgärder för att säkerställa och dessutom påskynda den utbyggnad som fastlades i 1987 års försvarsbeslut. I beslutet tillfördes ubåtsskyddsfunktionen 400 milj. kr. utöver vad som fanns inplanerat i den s.k. nivå 1 i överbefälhavarens programplan för perioden 1987-1992, vilket innebar att den totala planen för utbyggnadsåtgärder fram t.o.m. budgetåret 1991/92 omfattade åtgärder för ca 1,3 miljarder kronor, varav 900 milj. kr. för materiel.

Nu erforderliga ytterligare satsningar för att stärka ubåtsskyddet görs således mot bakgrund av inriktningen i 1987 års försvarsbeslut och vad som därefter redovisats om dels svårigheterna att fullt ut genomföra de åtgärder som däri angavs, dels fortsatta kränkningar av inte fullt klarlagd karaktär och omfattning. Utskottet anser, med instämmande i propositionen, att det främsta syftet nu bör vara att så snabbt som möjligt öka vår förmåga att klarlägga kränkningarnas omfattning, inriktning och ursprung. Utskottet biträder också synen att ett annat viktigt syfte är att stärka bevakningen och möjligheterna att ingripa mot kränkningar i anslutning till våra viktigaste marina basområden och längs inloppen mot Stockholm, med den effekt sådana åtgärder även har för invasionsförsvaret.

Utskottet konstaterar att den anskaffning av ytterligare ett minröjningsfartyg som föreslås i propositionen tillför ubåtsskyddsfunktionen ytterligare kapacitet att lokalisera stillaliggande ubåtar inom ramen för en samordnad ubåtsjaktoperation liksom även en utökning av uthålligheten till sjöss, samtidigt som denna anskaffning är betydelsefull för invasionsförsvaret och därtill bidrar till att dämpa sysselsättningsproblemen vid Karlskronavarvet.

Utskottet biträder således den inriktning av de ubåtsskyddsstärkande åtgärderna som föreslås i propositionen liksom de grundläggande syften som anges för denna utöver att säkerställa och påskynda den utbyggnad som fastlagts i 1987 års försvarsbeslut.

Utskottet noterar att propositionen bl.a. förordar att den rörliga övervakningen kompletteras med materiel för lokalisering och vapeninsats på grunda vatten. Vidare betonas, utgående från inriktningen i senaste försvarsbeslut, vikten av den medverkan i totalförsvarets samlade ubåtsskyddsverksamhet som kustbevakningen i dess nya organisatoriska ställning kan lämna i samverkan med bl.a. marinen. Utskottet vill, med instämmande i propositionens förslag i dessa delar, understryka betydelsen av att de rörliga bevakningsenheterna inom marinen ges utrustning av en sådan kvalitet att de utgör effektiva komponenter i ubåtsskyddsverksamheten. Utskottet vill därtill understryka den viktiga roll i övervakningen av vårt sjöterritorium som väl utrustade kustbevakningsenheter kan spela. Utskottet konstaterar att det inom den sammanhållna ekonomiska planeringsramen för totalförsvarets militära del kan finnas skäl att i ljuset av erfarenheter av den fortsatta verksamheten återkomma med förnyade ställningstaganden till lämplig fördelning för uppnående av största möjliga ändamålsenlighet. Utskottet har dock inget att invända mot den anslagsfördelning som nu föreslås.

Utskottet har härutöver inget att erinra mot vad föredragande statsrådet i

propositionen anför i anslutning till de övriga förslag som överbefälhavaren lämnat på grundval av regeringens uppdrag.

FöU 1987/88:13

Vissa motioner från den allmänna motionstiden berör ubåtsskyddsfrågor.

I motion 1987/88:Fö202 (c) yrkas ett riksdagens tillkännagivande angående behovet av ett snabbare och effektivare rapporteringssystem för ubåtsbevakningen. Motionärerna anför att man i en översyn bör överväga olika åtgärder för ett förbättrat rapporteringssystem och en bättre insatsberedskap. Vissa av de åtgärder som därvid föreslås beaktas aktualiserar resursbehov, såsom förslagen att skapa utbildning och ersättningsmöjligheter för att förbättra bevakningen bl.a. genom att samarbeta med yrkesfiskare och bofast skärgårdsbefolkning och att tillföra de olika försvars- och bevakningsområdena längs kusterna resurser för att följa upp rapporterade kränkningar, m.m. Härutöver anför motionärerna att rapporteringen om främmande aktiviteter via larmnumret 90 000 omedelbart måste vidarebefordras till berörd myndighet.

Utskottet vill för sin del understryka betydelsen av möjligheten för allmänheten att genom användande av larmnumret 90 000 snabbt kunna inrapportera gjorda iakttagelser till närmast berörd militär myndighet. En förutsättning för att systemet skall fungera effektivt är självfallet att de rapporter som inte telefoneras till larmnumret omedelbart vidarebefordras av därvarande personal. Utskottet instämmer helt i vad som anføres i motionen på denna punkt. Utskottet kan däremot inte tillstyrka att riksdagen borde göra ett tillkännagivande av det slag som föreslås. Det ankommer huvudsakligen på överbefälhavaren att bedöma hur befintliga personella och materiella resurser inom av riksdagen fastlagd ekonomisk ram mest ändamålsenligt skall disponeras i de avseenden som behandlas i motionsyrkandet. Motionsyrkandet bör avslås.

I motion 1987/88:Fö408 (c), yrkande 4, anser motionärerna att riksdagen bör uttala sig i enlighet med vad som anføres i motionen om förstärkt ubåtsskydd på västkusten. Motionärerna framhåller, mot bakgrund av rapporterade incidenter, att det är lika viktigt att ha en bra beredskap mot ubåtskränkningar på västkusten som på östkusten men menar att genom försvarsbeslutet 1987 möjligheterna att satsa resurser på ett förstärkt försvar av västkusten försämrats. De anser därför att västkustens försvar vid riksdagens fortsatta behandling av försvarsanslagen bör ägnas större intresse och ges utökade resurser, främst till flottan och kustartilleriet.

Utskottet får med anledning av vad som anføres i detta motionsyrkande anledning att framhålla att de i föreliggande proposition föreslagna, av utskottet biträdda, åtgärderna och resurstillskotten innebär att inriktningen i 1987 års försvarsbeslut säkerställs och påskyndas. Planeringsramen för det militära försvaret kommer enligt vad som angivits i det föregående att räknas upp med 700 milj. kr. för redovisade ubåtsskyddsförstärkande ändamål. Det ankommer främst på överbefälhavaren att med tillämpning av dennes ansvar för den operativa verksamheten avgöra hur disponibla resurser bäst skall komma till användning i olika delar av landet. Utskottet anser således att riksdagen inte har skäl att tillkännage en mening på sätt som yrkas i motionen. Denna bör avslås.

Med ovanstående motivering avstyrker utskottet bifall även till motion

1987/88:Fö430 (m) i vilken motionären begär ett tillkännagivande i enlighet med motionens anförande om förstärkning av försvaret i Härnösand med ett ubåtsskyddsförband.

FöU 1987/88:13

I motion 1987/88:Fö423 (m) yrkar samme motionär att riksdagen skall besluta att själv ta initiativ till en frivillig insamling av pengar för förstärkning av det svenska ubåtsskyddet. Motionären beklagar att det senaste försvarsbeslutet inte innefattade ett beslut att anslå de resurser som är nödvändiga för att tillföra Marinkommando Norr i Härnösand den ubåtsjaktstyrka, som skulle kunna skydda Norrlandskusten för främmande ubåtar. Han framhåller vidare att de allvarliga ubåtsincidenterna under sommaren 1987 uppenbarligen inte föranlett regeringen att ompröva sin negativa inställning till att med skattemedel förstärka det svenska ubåtsskyddet. Han anser därför att riksdagen, med tidigare frivilliga insamlingar som förebild, bör ta initiativ till en frivillig insamling av medel för förstärkning av ubåtsskyddet.

Utskottet hänvisar till sitt i det föregående redovisade ställningstagande till regeringens förslag till åtgärder för att förstärka ubåtsskyddet och får därutöver hänvisa till rådande princip i vår försvarspolitik att riksdagen anslår de medel som den bedömer erforderliga för att vidmakthålla ett försvar som står i överensstämmelse med våra säkerhetspolitiska mål.

Två motioner har väckts med anledning av den i detta betänkande behandlade propositionen.

I motion 1987/88:Fi30 (vpk), som såvitt gäller yrkande 23 överlämnats till utskottet av finansutskottet, yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag till extra anslag för ubåtsskydd. Motionärerna anför att om en sådan förstärkning bedöms nödvändig bör marinen och militärledningen i övrigt först redovisa vilka möjligheter till omprioriteringar och framför allt besparingar som kan göras inom nuvarande redan mycket stora anslagsramar. Motionärerna accepterar däremot den del av regeringens proposition som berör anslag till kustbevakningen.

Utskottet hänvisar till sitt tidigare redovisade ställningstagande med godtagande av regeringens förslag i dess helhet och anser att detta motionsyrkande av riksdagen bör avslås.

Moderata samlingspartiet redovisar i en partimotion, 1987/88:Fö16, en alternativ inriktning och en förhöjd ambition jämfört med regeringens förslag.

Motionärerna anför inledningsvis att Sveriges territorium återkommande kränks av främmande ubåtar och att den bristande respekten för våra gränser undergräver vår integritet och utgör ett hot mot vår säkerhet. De framhåller, med hänvisning till propositionen i berörd del, att det råder enighet om allvaret i situationen och om behovet av kraftfulla åtgärder för att skydda vårt land och vårt oberoende. Enligt motionärerna är det mot denna bakgrund beklagligt att regeringen och övriga partier inte är beredda att tillskjuta de medel som krävs för att i erforderlig utsträckning förbättra ubåtsskyddet och för att skapa förutsättningarna för upprättandet av en andra ubåtsskyddstyrka.

Enligt moderata samlingspartiet bör marinen tillföras ytterligare 800 milj. kr. under återstående del av försvarsbeslutsperioden för olika kvalitetshöjningar inom ubåtsskyddet, inkl. kompletteringar av ubåtsskyddssystem,

ökade driftskostnader och ökade insatser för forskning och utveckling under perioden. Enligt motionärerna behöver ubåtsskyddet således förstärkas med 75 milj. kr. per år under de kommande fyra budgetåren, dvs. med totalt 300 milj. kr. för återstående delen av perioden utöver de av regeringen föreslagna medlen för motsvarande ändamål.

Härutöver anser motionärerna att ytterligare två kustkorvetter av Göteborgsklass bör anskaffas och avsätter i sitt förslag för detta ändamål ytterligare 600 milj. kr. De anför som motivering att det nu är nödvändigt att skapa förutsättningar för uppbyggnaden av en andra ubåtsskyddsstyrka, vilket de anser kan uppnås genom föreslagna anskaffning. De framhåller i detta sammanhang att en måttlig ökning av utgifterna medför en betydande förstärkning av vår försvarskapacitet. Motionärerna anför dock att kostnaderna för anskaffningen av kustkorvetterna enligt deras förslag inte i sin helhet belastar den aktuella planeringsperioden.

I partimotionen godtas härutöver förslaget i propositionen om beställning av ytterligare ett minröjningsfartyg till beräknad kostnad om 200 milj. kr. De utgifter som innefattas i moderata samlingspartiets förslag uppgår således till sammanlagt 1 600 milj. kr. För innevarande planeringsperiod anser motionärerna att planeringsramen för det militära försvaret för de i motionen angivna ändamålen bör räknas upp med 1 320 milj. kr. och för kommande budgetår med 333 milj. kr., inkl. de av regeringen föreslagna anslagen till försvarets radioanstalt och kustbevakningen.

Utskottet konstaterar att partimotionen i vissa avseenden innebär förslag till mer omfattande satsningar inom ramen för en kvalitetshöjande färdriktning som i hög grad överensstämmer med propositionens inriktning som i sin tur återspeglar inriktningen i 1987 års försvarsbeslut. Utskottet konstaterar vidare att det råder enighet om regeringens förslag till anskaffning av ytterligare ett minröjningsfartyg. Den avgörande skillnaden mellan inriktningen i propositionen och här behandlade partimotion gäller yrkandet i motionen om anskaffning av ytterligare två kustkorvetter av Göteborgsklass.

Utskottet har i det föregående godtagit den inriktning och de ytterligare ekonomiska satsningar för att stärka den svenska ubåtsskyddsförmågan som regeringen i föreliggande proposition har föreslagit. Ställningstagandet vilar på en överenskommelse mellan socialdemokraterna, folkpartiet och centerpartiet. Detta ställningstagande innebär att utskottet avstyrker bifall till motion Fö16 i de delar och avseenden där motionsyrkandena avviker från regeringsförslaget.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på regeringens förslag*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Fi30, yrkande 23,
2. beträffande *inriktningen av skyddet mot främmande undervattensverksamhet*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1987/88:Fö408, yrkande 4, 1987/88:Fö430 och 1987/88:Fö16, yr-

kande 1, godkänner den inriktning som föredragande statsrådet har förordat i propositionen för att förstärka vår förmåga att upptäcka och ingripa mot undervattenskränkningar.

3. beträffande *rapporteringssystem för ubåtsbevakning*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Fö202, yrkande 8,

4. beträffande *planeringsramar*

a) att riksdagen med anledning av propositionen och med avslag på motion 1987/88:Fö16, yrkande 2 i denna del, medger att den planeringsram, tillika utgiftsram, för det militära försvaret för budgetåret 1988/89 som riksdagen tidigare föreslagits fastställa (prop. 1987/88:100 bil. 6, FöU 1987/88:11) får räknas upp med 178 milj. kr.,

b) att riksdagen med anledning av propositionen och med avslag på motion 1987/88:Fö16, yrkande 2 i denna del, medger att den planeringsram för perioden 1989/90–1991/92 som riksdagen tidigare föreslagits fastställa (prop. 1987/88:100 bil. 6, FöU 1987/88:11) får räknas upp med 522 milj. kr.,

5. beträffande *Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1987/88:Fö16, yrkande 4, för budgetåret 1988/89 – utöver vad riksdagen tidigare föreslagits anvisa (prop. 1987/88:100 bil. 6, FöU 1987/88:11) – anvisar ett förslagsanslag av 21 000 000 kr.,

6. beträffande *Marinförband: Anskaffning av materiel*

a) att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1987/88:Fö16, yrkande 3, bemyndigar regeringen att medge att beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete för marinförband – utöver vad riksdagen tidigare föreslagits medge (prop. 1987/88:100 bil. 6, FöU 1987/88:11) – får läggas ut inom en kostnadsram av 538 300 000 kr.,

b) att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1987/88:Fö16, yrkande 5, för budgetåret 1988/89 – utöver vad riksdagen tidigare föreslagits anvisa (prop. 1987/88:100 bil. 6, FöU 1987/88:11) – anvisar ett förslagsanslag av 148 000 000 kr.,

7. beträffande *Försvarets radioanstalt*

att riksdagen för budgetåret 1988/89 – utöver vad riksdagen tidigare föreslagits anvisa (prop. 1987/88:100 bil. 6, FöU 1987/88:11) – anvisar ett förslagsanslag av 4 000 000 kr.,

8. beträffande *Anskaffning av materiel för kustbevakningen*

a) att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att beställningar av materiel för kustbevakningen – utöver vad riksdagen tidigare medgivit (FöU 1987/88:10, rskr. 299) – får läggas ut inom en kostnadsram av 7 200 000 kr.,

b) att riksdagen för budgetåret 1988/89 – utöver vad riksdagen tidigare anvisat (FöU 1987/88:10, rskr. 299) – anvisar ett förslagsanslag av 5 000 000 kr.,

9. beträffande *insamling till ubåtsskyddet*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Fö423,

10. beträffande åtgärder mot främmande undervattenskränkningar i FÖU 1987/88:13
övrigt
att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har
anfört.

Stockholm den 24 maj 1988

På försvarsutskottets vägnar

Arne Andersson

Närvarande: Arne Andersson i Ljung (m), Olle Göransson (s), Roland Brännström (s), Åke Gustavsson (s), Kerstin Ekman (fp), Gunhild Bolander (c), Göthe Knutson (m), Ingemar Konradsson (s), Ingvar Björk (s), Hans Lindblad (fp), Olle Aulin (m), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Barbro Evermo Palmerlund (s), Lennart Holmsten (s) och Sture Ericson (s).

Reservation

Arne Andersson i Ljung, Göthe Knutson och Olle Aulin (alla m) anser

dels att den del av utskottets anförande på s. 7 som börjar med "Utskottet biträder" och slutar med "1987 års försvarsbeslut" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av överbefälhavarens rapport om fortsatta kränkningar och dennes förslag beträffande erforderliga åtgärder samt den bild som i propositionen tecknas av behovet av ett effektivt svenskt ubåtsskydd anser utskottet det vara nödvändigt att utöver vad som föreslås i propositionen göra satsningar för att ytterligare höja kvalitetsnivån inom ubåtsskyddet och för att tillförsäkra en angelägen utökning av de rörliga och kvalificerade ubåtsskyddsförbanden.

Utskottet förordar sålunda, i linje med motion Fö16, att ytterligare 300 milj. kr. under den kommande fyraårsperioden tillförs marinen utöver regeringens förslag för olika kvalitetshöjningar inom ubåtsskyddet i anslutning till det s.k. steg 1 i överbefälhavarens förslagspaket. Utskottet biträder dessutom motionärernas förslag i fråga om att anslå ytterligare 600 milj. kr. för anskaffning av ytterligare två kustkorvetter av s.k. Göteborgsklass. Utskottet delar motionärernas bedömning att en sådan anskaffning skulle innebära en betydande förstärkning av Sveriges ubåtsskyddskapacitet eftersom den skulle möjliggöra uppsättandet av en andra ubåtsskyddsstyrka varigenom marinen ges möjlighet att genomföra kvalificerade och uthålliga ubåtsskyddsoperationer i två områden samtidigt. Såsom motionärerna anför kommer denna kapacitetshöjning att drastiskt förbättra vår förmåga att skydda de för Sveriges territoriella integritet viktigaste geografiska områdena.

dels att den del av utskottets anförande på s. 10 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "från regeringsförslaget" bort ha följande lydelse:

Såsom framgått i det föregående har utskottet funnit skäl att yrka bifall till de förslag om ytterligare satsningar som framförs i moderata samlingspartiets motion. Utskottet har sålunda, i linje med partimotionen, anført att de medel som anslås till kvalitetshöjande åtgärder inom ubåtsskyddet bör utökas med 300 milj. kr. under de fyra återstående åren av försvarsbeslutsperioden jämfört med regeringens förslag. Härutöver bör riksdagen enligt utskottets mening, med bifall till partimotionen, anslå de 600 milj. kr. som erfordras för det angelägna uppsättandet av en andra ubåtsskyddsstyrka genom anskaffning av ytterligare två kustkorvetter av Göteborgsklass.

dels att utskottets hemställan (s. 10–11) i momenten 2, 4, 5 och 6 bort ha följande lydelse:

2. *beträffande inriktningen av skyddet mot främmande undervattensverksamhet*

att riksdagen med anledning av propositionen och motionerna 1987/88:Fö408, yrkande 4, och 1987/88:Fö430 samt med bifall till motion 1987/88:Fö16, yrkande 1, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har förordat för att förstärka vår förmåga att upptäcka och ingripa mot undervattenskränkningar,

4. *beträffande planeringsramar*

a) att riksdagen med avslag på propositionen och med bifall till motion 1987/88:Fö16, yrkande 2 i denna del, medger att den planeringsram, tillika utgiftsram, för det militära försvaret för budgetåret 1988/89 som riksdagen tidigare föreslagits fastställa (prop. 1987/88:100 bil. 6, FöU 1987/88:11) får räknas upp med 333 milj. kr.,

b) att riksdagen med avslag på propositionen och med bifall till motion 1987/88:Fö16, yrkande 2 i denna del, medger att den planeringsram för perioden 1989/90–1991/92 som riksdagen tidigare föreslagits fastställa (prop. 1987/88:100 bil. 6, FöU 1987/88:11) får räknas upp med 987 milj. kr.,

5. *beträffande Marinförband: Ledning och förbandsverksamhet*
att riksdagen med avslag på propositionen och med bifall till motion 1987/88:Fö16, yrkande 4, för budgetåret 1988/89 – utöver vad riksdagen tidigare föreslagits anvisa (prop. 1987/88:100 bil. 6, FöU 1987/88:11) – anvisar ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.,

6. *beträffande Marinförband: Anskaffning av materiel*

a) att riksdagen med avslag på propositionen och med bifall till motion 1987/88:Fö16, yrkande 3, bemyndigar regeringen att medge att beställningar av materiel m.m. och utvecklingsarbete för marinförband – utöver vad riksdagen tidigare föreslagits medge (prop. 1987/88:100 bil. 6, FöU 1987/88:11) – får läggas ut inom en kostnadsram av 1 362 300 000 kr.,

b) att riksdagen med avslag på propositionen och med bifall till motion 1987/88:Fö16, yrkande 5, för budgetåret 1988/89 – utöver vad riksdagen tidigare föreslagits anvisa (prop. 1987/88:100 bil. 6, FöU 1987/88:11) – anvisar ett förslagsanslag av 284 000 000 kr.,

